

Utbildningsinspektion i Centralskolan, årskurs 4–9 och Riddarhyttans skola, förskoleklass samt årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolorna/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	7
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	11

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Riddarhyttans skola den 29 mars 2006 och Centralskolan den 28 och 30 mars 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Riddarhyttans skola och Centralskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Centralskolan intervjuades rektorn, lärare, elevgrupper, föräldrar samt elevvårdspersonal i skolan. Inspektörerna besökte lektioner i årskurs 4 till 9.

I Riddarhyttans skola intervjuades, lärare, elevgrupper samt föräldrar. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklassen och de två åldersblandade klasserna i skolan.

Beskrivning av skolorna/rektorsområdet

Centralskolan	Antal elever
Grundskola	312

Uppgifterna är skolans egna från mars 2006.

Centralskolan ligger i tätorten Skinnskatteberg. Skolan har klasser i årskurserna 4–9 och det är den enda skolan för årskurs 7–9 i kommunen. Undervisningen i de lägre årskurserna på skolan sker i åldershomogena klasser. I de högre årskurserna är elever och lärare organiserade i årskursvisa arbetslag. Tvåvåningsbyggnaden är från femtiotalet och har inte renoverats under senare år. Många elever åker skolskjuts.

Riddarhyttans skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	11
Grundskola	34

Uppgifterna är skolans egna från mars 2006.

Riddarhyttan ligger cirka en mil från centralorten Skinnskatteberg. Skolan byggdes i början av sextiotalet. Skolan har en förskoleklass och två åldersblandade klasser i årskurserna 1–3 respektive 4–6. I anslutning till skolan finns fritidshem och förskola. Dessa verksamheter ingår inte i denna rapport utan inspekteras på annat sätt och bedöms i kommunrapporten.

Skolorna har en gemensam rektor, som har arbetat i skolorna sedan augusti 2005.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Centralskolan och Riddarhyttans skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

I Centralskolan har elevernas betygsresultat i årskurs 9 förbättrats under senare år. Andelen elever som är godkända i skolans alla ämnen i årskurs 9 är lika hög i Centralskolan som i riket i övrigt. Riddarhyttans skola upplevs av elever, lärare och föräldrar som en liten skola där alla vuxna känner och tar ansvar för alla elever. Centralskolan har ett pågående utvecklingsarbete med så kallad individuellt planerad studietid, IPS, för eleverna som har satt fokus på elevernas kunskapsutveckling. De båda skolorna har tydliga rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Skolorna har fått en ny rektor från augusti 2005, som arbetar för en kvalitativt god utveckling av skolorna och tar ansvar för de övergripande funktionerna som beskrivs i läroplanerna.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolorna bör tydliggöra målen för utbildningen för såväl elever som föräldrar, samt arbeta för att elevernas inflytande över den egna utbildningen ökar.
- Skolorna bör förbättra uppföljningen och analysen av elevernas kunskapsutveckling i skolans samtliga ämnen.
- Centralskolan bör arbeta för att förbättra elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5.
- Skolorna bör ge elever och vårdnadshavare möjlighet att delta i framtagandet av skolans kvalitetsredovisning.
- Centralskolan bör arbeta för att säkerställa att lärarna har utbildning för de ämnen de undervisar i.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Skolorna saknar en arbetsplan (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Resultatet av arbetet med att förhindra alla former av kränkande behandling i Centralskolan är inte tillfredställande (1 kap 2 § skollagen och förordning om läroplan för det obligatoriska skolväsendet m.m., avsnitt 1 samt avsnitten 2.1 och 2.2).
- I Centralskolan saknas beslut om anpassad studiegång (5 kap 10 §§ grundskoleförordningen).
- Beslut om elevs placering i särskild undervisningsgrupp saknas i Centralskolan (5 Kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Undervisning i elevens val anordnas inte (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Eleverna i Riddarhyttans skola ges inte möjlighet att nå de nationella målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 (bilaga 3 till skollagen och 2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 samt de nationella kursplanerna.

Kännedom om målen

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokument. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller. I ämnena svenska och matematik har personalen i skolorna brutit ned de nationella målen för årskurs 5 till delmål för eleverna i förskoleklassen samt årskurserna 1 till 4. Dessa mål är kända och upplevs som mycket tydliga för elever och föräldrar. Delmålen i förskoleklassen är så utformade att förskoleklassen inte fräntas sin särställning. Målen finns även uppsatta i klassrummet. Personalen uttrycker att omdömes-

skrivande, utvecklingssamtal och upprättande av individuella utvecklingsplaner har förenklats och förtydligats i och med att skolorna har arbetat fram delmål utifrån de nationella kursplanerna. I samtal framkommer att de nationella målen i kursplanerna för skolans övriga ämnen i årskurs 5 är okända för elever och föräldrar. Ett arbete med att bryta ned de nationella målen i årskurs 5 till delmål i övriga ämnen pågår i olika nätverk i kommunen. Ett arbete som inspektörerna vill betona är viktigt att skolorna och kommunen intensifierar. Inspektörerna bedömer att skolorna bör tydliggöra målen för utbildningen för såväl elever som föräldrar.

Kunskaper

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) anges att antal övergripande kunskapsmål. Det är dels mål att sträva mot som anger inriktningen på skolans arbete samt mål som skolan ansvarar för att eleverna ges förutsättningar att uppnå.

I de nationella kursplanerna finns mål att uppnå i alla ämnen för årskurs 5. För de ämnen där det inte finns nationella ämnesprov gör Riddarhyttans skola och Centralskolan ingen analys och uppföljning av i vilken omfattning eleverna i årskurs 5 når målen. Varje lärare kan redogöra för i vilken utsträckning eleverna når målen men hur en sådan redovisning ser ut för varje elev vid utvecklingssamtalen varierar från lärare till lärare. Såväl elever som föräldrar anger att de till största delen får en tydlig och bra redovisning av elevens kunskapsutveckling i flertalet ämnen på utvecklingssamtalet. Skolorna har dock inga gemensamma rutiner för att redovisa hur väl eleverna uppnår mål i ämnen som till exempel bild, de samhällsorienterande ämnena eller idrott- och hälsa. I de fall enskilda lärare gör en sammanställning meddelas inte rektorn, som har det övergripande ansvaret för skolans resultat och att adekvata stödåtgärder sätts in. Inspektörerna bedömer att Riddarhyttans skola och Centralskolan bör förbättra uppföljningen och analysen av elevernas kunskapsutveckling i skolans samtliga ämnen.

Nationella ämnesprov finns för årskurs 5 och 9 i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk. Syftet med det nationella provsystemet är bland annat att bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna, förtydliga målen och visa på elevers starka och svaga sidor. För eleverna i årskurs 9 skall proven även bidra till att konkretisera kursmål och betygskriterier samt stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning.

Av Centralskolans elever i årskurs 5 våren 2005 uppnådde 55 procent av eleverna målen i de nationella proven i svenska, 60 procent nådde målen i engelska och 58 procent i matematik. Av de elever som inte klarade samtliga delmål hade hälften av dem klarat målen under hösten 2006 medan förbättringen inte var lika stor i matematik. Resultat i matematik har lett till en analys i skolan och ett sätt att stärka elevernas kunskaper har varit att ge undervisning i mindre grupper under den så kallade IPS-tiden (se Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen).

I Riddarhyttans skola klarade en stor majoritet samtliga delprov i de tre ämnena våren 2005. Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 5 i skolorna har, med små variationer, legat på ungefär samma nivå de senaste tre åren. Inspektörerna bedömer att elevernas kunskapsresultat är goda i Riddarhyttans skola, men att de bör förbättras i Centralskolan i förhållande till de nationella målen i årskurs 5.

De betyg som sätts i slutet av grundskoletiden uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de mål som uttrycks i kursplanen för respektive ämne eller ämnesblock. Som stöd för betygssättningen finns ämnesspecifika kriterier för olika kvalitetssteg. Dessa betygskriterier anges i anslutning till respektive kursplan. Centralskolans betygsresultat har förbättrats under den senaste treårsperioden. År 2003 hade skolan ett genomsnittligt meritvärde¹ på 189. Våren 2005 var meritvärdet 196. Det är lägre än rikets värde på 206. Skolans SALSA-värde² vad gäller meritvärdet visar på en stark förbättring. Skolan har gått från -12 till -3 på tre år. Även i fråga om andelen elever som har nått målen i alla ämnen har skolans resultat förbättrats. År 2003 fick 69 procent av eleverna minst betyget Godkänd i alla ämnen, våren 2005 uppnådde 76 procent betyg i alla ämnen. Det är ett resultat som är lika som snittet i riket. SALSA-värdet för elever som har nått målen i alla ämnen är svagt positiv (+2). Det betyder att skolan når ett bättre resultat än vad som är att förvänta. Det finns ingen skillnad mellan pojkars och flickors meritvärde år 2005.

De förbättrade betygsresultaten förklarar rektorn och lärarna med att elevunderlaget förändras från år till år. En annan bidragande faktor är införandet av en timme i veckan under vilken eleverna ges möjlighet att arbeta med de ämnen som de behöver stärka sina kunskaper i.

Nationella ämnesprov årskurs 9, elever som uppnådde målen, andel procent.

	Central skolan	Central skolan	Riket	Central skolan	Riket
År	2003 x)	2004	2004	2005	2005
Svenska läsförståelse	94	77	87	77	87
Muntlig kommunikation	90	97	97	97	97
Skriftlig produktion	92	81	92	75	91
Engelska muntlig kommunikation	98	93	96	91	96
Receptiv förmåga	93	88	91	91	93
Skriftlig produktion	100	92	95	91	95
Matematik sammanf	77	68	87	64	88

X) statistiken för riket ej jämförbar

Centralskolan uppvisar stora skillnader mellan resultaten på de nationella ämnesproven i matematik och avgångsbetygen i årskurs 9. På de nationella ämnesproven nådde inte 36 procent av eleverna målen år 2005 medan elever som saknade betyg i ämnet var 6,6 procent. Matematik är också det ämne där resultaten på de nationella ämnesproven stadigt har försämrats under de senaste åren samt legat mycket lägre än resultaten i riket. Denna stora skillnad förklarar lä-

¹ En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbetygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

² Skolverkets analysverktyg SALSA är en modellberäkning av förväntade betygsvärden med hänsyn tagen till föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå, andel pojkar respektive flickor, andel elever födda utomlands, samt andel elever födda i Sverige med båda föräldrar födda utomlands.

rarna med att många elever blir nervösa i provsituationen och inte klarar av att visa sina kunskaper. Lärarna menar vidare att eleverna vid andra tillfällen visar att de behärskar momenten i matematik och att de därför når betyg i ämnet. Inspektörerna vill nämna att det är av vikt att träna eleverna i att klara en provsituation som de nationella ämnesproven för att ge eleverna en möjlighet att lyckas även på dessa prov, samt att ge eleverna en beredskap inför liknande situationer även efter avslutad grundskola. Vidare bedömer inspektörerna att Riddarhyttans skola når goda resultat och att Centralskolan når det resultat som är att förvänta enligt Skolverkets analysverktyg SALSA.

Normer och värden

I skolans uppdrag enligt läroplanen ingår att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Ett tecken på resultaten av skolans arbete med normer och värden kan vara hur eleverna förhåller sig i skoltillvaron och inspektörerna upplevde under inspektionsbesöken att flertalet elever i samtalssituationerna hade svårt för att uttrycka åsikter och dela med sig av tankar om skolan. Eleverna i de lägre årskurserna var något bättre på detta än de i de högre årskurserna.

I läroplanen anges vidare att skolan skall sträva mot att varje elev visar respekt för och omsorg om närmiljön samt att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra. Riddarhyttans skola hade enligt både personal, föräldrar och elever under föregående läsår problem med elever som blev kränkta och mobbade. Elever, föräldrar och personal menar samtliga att detta har blivit bättre. Någon uppföljning via till exempel enkäter gör inte skolan. Personalen menar att det i dagsläget finns någon elev på skolan som upplever sig kränkt och där skolans personal agerar enligt den handlingsplan mot kränkande behandling som finns.

I Centralskolan gör stödteamet, som består av personal ur de olika arbetslagen, en elevenkät om trivsel, kränkningar och mobbning. Inspektörerna har dock inte fått ta del av resultatet av denna enkät. I en elevenkät gjord centralt i kommunen från 2005 svarar 80 procent av eleverna i Centralskolan att de känner sig trygga i skolan medan endast 50 procent av föräldrarna anger att de helt eller delvis anser att skolan har ett gott arbetsklimat.

I olika samtalssituationer menar elever att kränkningar förekommer. De berättar till exempel vilka delar av skolan man inte ska vara på om man inte vill råka illa ut. Inspektörerna bedömer att skolornas resultat av arbetet med normer och värden varierar. Riddarhyttans skola har efter intensivt arbete kommit en god bit väg medan Centralskolan har startat upp ett arbete under detta läsår. Vid inspektionen syns inte resultatet av detta arbete ännu i verksamheten. Inspektörerna bedömer att båda skolornas arbete kan leda till goda resultat men bedömer att Centralskolan måste vidta åtgärder så att kränkningar inte förekommer.

Skolan skall sträva mot att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och tar tillvara möjligheterna att utöva inflytande över sin utbildning. Enligt läroplanen skall läraren utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sitt arbete i skolan. I Skinnskattebergs kommun genomfördes år 2005 en enkät för elever i grundskolan om inflytande och lärande i skolan. Eftersom Centralskolan är den enda skolan i kommunen med

elever i årskurs 7–9 kan den skolans resultat identifieras i enkäten. Enkäten visar att en stor majoritet av eleverna i Centralskolans årskurs 7–9 upplever att de inte får vara med och planera skolarbetet eller sätta upp mål för sitt eget arbete. Detta stämmer även med inspektörernas uppfattning efter lektionsbesök och samtal med eleverna. I de högre årskurserna menar eleverna att lärarna bestämmer och att endast ett fåtal lärare låter eleverna få inflytande över undervisningen. Eleverna poängterar dock att det skiljer sig från lärare till lärare. I de lägre årskurserna på skolan säger eleverna att de kan få vara med och planera ibland, till exempel genom att bestämma i vilken ordning de ska arbeta med en uppgift.

I Riddarhyttans skola uppger eleverna att lärarna bestämmer. Eleverna i de lägre årskurserna menar dock att de kan vara med att planera sitt eget arbete inom givna ramar. Inspektörerna bedömer att skolorna bör arbeta för att elevernas inflytande över undervisningen och skolmiljön ökar.

Sammanfattning

Elevers och föräldrars kännedom om målen är låg i Riddarhyttans skola och Centralskolan, med undantag för ämnena matematik och svenska för de lägre årskurserna. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör tydliggöra målen för utbildningen för såväl elever som föräldrar. Utöver dessa två ämnen finns ingen systematisk uppföljning av skolans resultat. Båda skolorna bör förbättra uppföljningen och analysen av elevernas kunskapsutveckling i skolans samtliga ämnen i de lägre årskurserna. Skolorna når det resultat som är att förvänta enligt Skolverkets analysverktyg SALSA, men att Centralskolan bör verka för att förbättra elevernas kunskapsresultat. Skolorna bör vidare arbeta för att elevernas inflytande över den egna utbildningen ökar. Inspektörerna bedömer att skolornas resultat av arbetet med normer och värden varierar. Vad gäller resultatet av arbetet mot kränkande behandling bedömer inspektörerna att Centralskolan måste vidta åtgärder så att kränkningar inte förekommer.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och andra skolförfattningar.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Alla som arbetar i skolan skall främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

I Riddarhyttans skola finns ett elevråd med representanter från varje klass. Eleverna berättar att elevrådet är med och beslutar i frågor som rör trivselaktiviteter och utemiljön. En vuxen finns som ansvarig för elevrådet. Även i Centralskolan finns ett elevråd med valda representanterna i klasserna. Dock verkar eleverna inte veta vilka frågor som elevrådet arbetar med, om det skrivs

protokoll från möten eller vilken vuxen som leder elevrådsarbetet. Det finns inga formella krav på att en skola skall ha ett elevråd utan varje skola kan hitta sin egen form för att främja elevers delaktighet och ger dem möjlighet att utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former. Som tidigare nämnts bör skolan arbeta för att elevernas inflytande över den egna utbildningen ökar.

Enligt läroplanen skall skolan främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Alla som arbetar i skolan skall i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt. Ingen skall i skolan utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas. I Riddarhyttans skola går totalt 45 elever. Föräldrar, personal och elever menar att den lilla skolan gör att det är svårt att dölja trakasserier. Eleverna säger att om någon bråkar så tar de vuxna tag i saken och ”man får gå iväg för att prata”. I Centralskolan upplevde inspektörerna att ett gemensamt förhållningssätt för hur skolan skall arbeta i frågor om omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling saknades. Eleverna menar att det skiljer sig stort från lärare till lärare, där vissa reagerar omedelbart i händelse av bråk eller trakasserier och andra inte alls. Elever talade även om fall då de känts sig kränkta av vuxna som använt tillmälen i klassrumssituationen. Personalen i Centralskolan nämner under intervjuerna ett värdegrundsarbete som pågår på skolan. Detta arbete ska utmynna i en så kallad värdegrundsplan. En del av detta arbete bestod i att skolan använde tre dagar av läsårsstarten till att intensifiera arbetet med elevernas språkbruk i vardagen som till exempel hur man tilltalar varandra. Inspektörerna hörde heller inga tillmälen eller annat olämpligt språkbruk under besöket. Värdegrundsplanen var inte färdig vid tidpunkten för inspektionens besök. Inspektörerna bedömer att Centralskolan måste vidta åtgärder för att hitta ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att förhindra alla former av kränkande behandling. Inspektörerna vill även uppmärksamma skolorna på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67).

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

På varje skola och i varje klass skall lärare tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov. Vid inspektörernas lektionsbesök i Riddarhyttans skola i de yngre årskurserna såg inspektörerna goda exempel på en undervisning med varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer, så att eleverna gavs goda möjligheter att utveckla de kunskapskvaliteter som beskrivs i läroplan och kursplaner. I klassrummet fanns, utifrån de nationella målen, nedbrutna delmål i matematik och svenska som illustrerats, som pyramider och pennor. Med färgpennor kunde eleverna markera vilka mål de nått. Även i förskoleklassen bedömer inspektörerna att eleverna gavs möjlighet och tid till både lek och lärande. Barnen arbetade under inspektörernas besök bland annat med skolförberedande material.

I Centralskolan bedömer inspektörerna att undervisningen visserligen planeras och genomförs med utgångspunkt i de nationella målen för utbildningen men eleverna arbetade ofta med det område eller de uppgifter de var tillsagda att arbeta med. Det fanns få eller inga tecken i klassrummen på att eleverna tränade sin förmåga i att reflektera och jämföra. Endast någon enstaka elev kunde berätta om målen för momentet eller ämnet. En förutsättning för att eleverna skall

lyckas i sitt skolarbete är att de har kännedom om målen för skolarbetet samt att de ges möjlighet till inflytande över undervisningen. Detta bygger i sin tur på att varje enskild lärare är väl insatt i de nationella målen för verksamheten. I läroplanen finns ett antal mål att sträva mot. Dessa kan ses som riktlinjer för hur undervisningen läggs upp så att eleverna ges möjligheter att till exempel självständigt formulera ståndpunkter. Inspektörerna bedömer att skolorna i stort bör tydliggöra de nationella målen för utbildningen för eleverna så att deras kännedom om dessa ökar.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter. Skolorna har under några läsår arbetat med en schemalagd tid varje vecka som benämns IPS, det vill säga individuellt planerad studietid. Eleverna skall på utvecklingssamtalen, tillsammans med föräldrar och mentor, skriva en individuell utvecklingsplan. Inspektörerna har läst ett antal av dessa planer, som alla följer samma mönster i Skinnskattebergs kommun. Inspektörerna vill nämna att det är av vikt att den individuella utvecklingsplanen innehåller de mål och insatser som skolan skall vidta så att eleven utvecklas i riktning mot de mål att sträva mot som är formulerade i läroplanen och de nationella kursplanerna. I Centralskolans individuella utvecklingsplan skall vissa förbättringsområden för eleven finnas. Dessa områden arbetar sedan eleven med under IPS-tiden. Lärarna på skolorna menar att tiden oftast används till just individuella studier och att dessa timmar har lett till att skolans betygsresultat har förbättrats. Eleverna är mer tveksamma även om de flesta anser att de använder IPS-tiden till något de behöver för att kunna lyckas så väl som möjligt i skolan. Inspektörerna bedömer att Centralskolans påbörjade arbete med individuell studieplanering på sikt kan leda till goda resultat för eleverna.

Skolorna har tydliga rutiner med diagnoser i framförallt läs- och skrivinlärning i alla årskurser från förskoleklassen till årskurs 6. Speciallärarna på skolorna träffar dessutom alla elever i årskurs 4 för att bland annat kontrollera läsförmågan. I årskurs 7 görs diagnoser av samtliga elever i ämnena svenska, engelska och matematik. I grundskoleförordningen anges att om en elev behöver särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. I Centralskolan anmäls elever i behov av särskilt stöd till elevvårdsteamet. Inspektörerna har tagit del av några av dessa åtgärdsprogram och bedömer att skolans rutiner för att upptäcka elever i behov av stöd är goda samt att åtgärdsprogrammen är av tillfredsställande kvalitet.

Enligt grundskoleförordningen får avvikelser göras från timplanen om en elev inte kan få utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar. Då får styrelsen efter att ha hört elevvårdskonferensen besluta om anpassad studiegång för eleven. I Skinnskatteberg är styrelsens beslut delegerat till rektorn i skolan. I Centralskolan finns flera elever med en anpassad studiegång. Det kan handla om att vissa ämnen ersätts med praktik eller att vissa ämnen ersätts av andra ämnen. I de beslut som finns för elever med anpassad studiegång saknas en redovisning för vilka ämnen som har ersatts av andra ämnen. I vissa fall saknas även beslut om en anpassad studiegång. Till

Centralskolan hör en särskild undervisningsgrupp benämnd Växthuset. I denna grupp läser eleverna endast ämnena svenska, engelska och matematik. I vissa fall följer de sedan undervisningen i en del ämnen, som till exempel idrott- och hälsa, med en klass. Beslut om anpassad studiegång samt beslut om elevers placering i särskild undervisningsgrupp saknas. Inspektörerna bedömer att skolan måste vidta åtgärder så att beslut fattas i enlighet med författningarnas krav.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Läraren skall enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Vid betygssättningen skall all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen utnyttjas och en allsidig bedömning av dessa kunskaper skall göras.

Intervjuade föräldrar i båda skolorna är nöjda med de utvecklingssamtal som genomförs. De menar att de oftast, även om det skiftar från lärare till lärare, är tydliga och tar sin utgångspunkt i de nationella kursplanerna. Vid samtalet skall en framtidsytande individuell utvecklingsplan skrivas. Föräldrar och personal menar att de individuella utvecklingsplanerna har fokuserat utvecklingssamtalen till att handla om elevens kunskapsutveckling. Föräldrarna ställer sig kritiska till omdömen som är otydliga. Rektorn är medveten om att underlaget inför utvecklingssamtalen varierar från lärare till lärare. Föräldrarna görs delaktiga genom att information om samtalen skickas hem i förväg, där förälder och elev tillsammans kan diskutera och skriva om elevens trivsel och utveckling i olika ämnen. Även eleverna menar att utvecklingssamtalen oftast är bra och handlar om deras starka sidor och deras kunskapsutveckling. Eleverna i stort menar även att betygen är rättvisa. Flera lärare deltar i nätverk, som är övergripande för flera små kommuner, där till exempel betyg och betygssättning diskuteras. Inspektörerna bedömer att utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning sker enligt författningarnas krav, men vill nämna att det är viktigt att allt underlag inför utvecklingssamtalen är tydligt och tar sin utgångspunkt i kursplanernas mål.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Enligt författningarna skall kvalitetsredovisningen utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta i arbetet

Alla skolor i Skinnskattebergs kommun använder samma mall för kvalitetsredovisningen. I den finns både de nationella målen och målen i kommunens skolplan med. Kvalitetsredovisningen är väl strukturerad, lättöverskådlig och framtidsytande. En analys av resultaten görs till viss del, beroende på vilken lärargrupp som har varit ansvarig för att utvärdera området. Elever och föräldrar vid skolorna känner inte till kvalitetsredovisningen och har inte varit delaktiga i att ta fram denna. Åtgärder för utveckling finns och enligt rektorn kommer dessa att utgöra grunden i skolans nya arbetsplan som är under upprättande. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning följer författningarnas krav men som nämnts tidigare vill inspektörerna framhålla vikten av att en analys

görs av skolans resultat inför utarbetande av nya mål för verksamheten. Dessutom bedömer inspektörerna att elever och vårdnadshavare bör ges möjlighet att delta i framtagandet av en kvalitetsredovisning. Enligt grundskoleförordningen skall det finnas en arbetsplan för genomförandet av de fastställda målen. Det är rektorn som beslutar om arbetsplanen. Skolorna saknar under detta läsår en arbetsplan. Inspektörerna bedömer att skolorna måste åtgärda detta snarast.

Ledning och internkommunikation

Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvat genom utbildning och erfarenhet. Särskilt skall rektor verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Rektorn för Riddarhyttans skola och Centralskolan påbörjade sin anställning i augusti 2005. Rektorn har pedagogisk utbildning och har verkat som skolledare de senaste 15 åren och har genomgått den statliga skolledarutbildningen. Personalen vid skolorna uppfattar rektorn som en positiv kraft som driver frågor om skolutveckling framåt. De uttrycker en förväntan på det förändringsarbete som pågår i skolorna. Eleverna känner till vem som är rektor, men har inte alltid haft besök i klassrummet av rektorn. Inspektörerna bedömer att rektorn arbetar för en kvalitativt god utveckling och tar ansvar för de övergripande funktionerna som finns i läroplanerna.

Sammanfattning

Även om både föräldrar och personal i de båda skolorna talar om att klimatet har förbättrats och antalet fall av trakasserier eller mobbning har minskat bedömer inspektörerna att Centralskolan måste vidta åtgärder för att hitta ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att förhindra alla former av kränkande behandling. Skolorna bör tydliggöra målen för utbildningen för såväl elever som föräldrar så att deras kännedom om dessa ökar. Skolans rutiner för att upptäcka elever i behov av stöd är goda och elevernas åtgärdsprogram är av tillfredsställande kvalitet. Inspektörerna bedömer även att utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning sker enligt författningarnas krav. I den kvalitetsredovisning som skolorna upprättar, bör elever och vårdnadshavare ges möjlighet att delta i framtagandet av en kvalitetsredovisning. Skolorna saknar under detta läsår en arbetsplan, vilket inte är förenligt med författningarnas krav. Vidare bedömer inspektörerna att rektorn arbetar för en kvalitativt god utveckling och tar ansvar för de övergripande funktionerna som finns i läroplanerna.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

I författningarna anges undervisningens omfattning och de val som elever kan göra. Varje enskild skola har en egen timplan. Inspektörerna bedömer att eleverna som går ut årskurs 9 har fått undervisning som motsvarar den garanterade undervisningstiden i skolans samtliga ämnen oberoende var de haft undervisning i de lägre årskurserna. I Riddarhyttans skola har eleverna ämnet hem-

och konsumentkunskap i årskurs 6, som de läser i Centralskolan. Eleverna i Riddarhyttans skola ges på detta vis inte möjlighet att nå de nationella målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5. Inspektörerna bedömer att detta måste åtgärdas snarast.

Ämnet elevens val förekommer inte i Riddarhyttans skola eller i Centralskolan enligt författningarnas krav. Eleverna i Riddarhyttans skola har en halv temadag var tredje vecka då eleven inom ett tema, som till exempel svenska eller påskpyssel, kan välja mellan olika stationer. Inspektörerna bedömer att detta inte motsvarar grundskoleförordningens krav på en undervisning som syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. I Centralskolan hade eleverna endast elevens val under höstterminen. Då kunde de välja mellan många olika ämnen, som data, slöjd eller engelska. Under vårterminen har ämnet ersatts med IPS, det vill säga den tid för eget arbete som skolan lagt in i schemat. Eleverna upplever inte att de inom ramen för elevens val kan välja ett av skolans ämnen för breddning och fördjupning. Inspektörerna bedömer att elevens val måste anordnas för eleverna.

Skolans lärare skall ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Både Riddarhyttans skola och Centralskolan har haft en hög personalomsättning under senare år. Flera lärare är sjukskrivna och ersätts av vikarier. I Riddarhyttans skola har lärarna i huvudsak utbildning för den undervisning de bedriver. I Centralskolan saknas lärare med kompetens i engelska för eleverna i de lägre årskurserna. Inspektörerna bedömer att Centralskolan bör säkerställa att lärarna har utbildning för de ämnen de undervisar i.

Inspektörerna har granskat resurser såsom böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel samt läromedel, datorutrustningen och lokalerna. Inspektörerna bedömer att de materiella resurserna ger möjligheter att genomföra utbildningen, utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Sammanfattning

Centralskolan och Riddarhyttans skola erbjuder i huvudsak goda förutsättningar för att eleverna ska kunna nå de nationella målen för utbildningen. Eleverna i Riddarhyttans skola ges dock inte möjlighet att uppnå kunskapsmålen i hem- och konsumentkunskap eftersom de läser ämnet först i årskurs 6. Inspektörerna bedömer att detta måste åtgärdas snarast. Inspektörerna bedömer att elevens val måste anordnas för eleverna i de båda skolorna. Inspektörerna bedömer vidare att Centralskolan bör säkerställa att lärarna har utbildning för de ämnen de undervisar i.

Datum	Ort
2006-06-12	Stockholm

Marie Morin

Anna Bergstedt Nordqvist